

בבא קמא 3ב

דף נה עמ' ב- דף נו עמ ב

"סוגיית עיון: הפורץ גדר בפני בהמת חבירו":

פרוייקט חברותות אמי"ת מודיעין

אחר שראינו את שיטת רש"י והעמקנו בהבנתו, נעיין בשיטת הרמב"ם ובדרכו הייחודית בהסברת מקרה זה.

1. הכונס צאן לדיר ונעל בפניהן בדלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה ויצאת והזיקה פטור, ואם אין הדלת יכולה לעמוד ברוח מצויה או שהיו כתלי הדיר רעועין הרי לא נעל בפניהן כראוי ואם יצאת והזיקה חייב, ואפילו חתרה ויצאת ואפילו נפרצה מחיצה בלילה או פרצה ליסטים בעל הצאן חייב. היתה מחיצה בריאה ונפרצה בלילה או שפרצה ליסטים ויצאת והזיקה פטור....
הפורץ גדר לפני בהמת חבירו ויצאת והזיקה, אם היה גדר חזק ובריא חייב, ואם היה כותל רעוע פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים נזקי ממון פרק ד הלכה א-ב

א. מה עשתה הבהמה לפי הרמב"ם ?

דברי הרמב"ם במשנה תורה אינם מספיק ברורים מצד עצמם קרא את השאלות הבאות וחפש את התשובות במכתב שכתב הרמב"ם לחכמי העיר לונל:

ב. ^אמה הדין בכתל בריא? ^במה הדין ברעוע?

ג. מהי הסברא בדינים אלו?

ד. מה היתרון של שיטה זו מבחינת הלשון/הסברא/ההקשר?

ה. מה לכאורה קשה על שיטה זו?

הפורץ גדר לפני בהמת חבירו ויצתה והזיקה אם היה גדר חזק ובריא חייב. א"א זה שאמר חייב לא ידענו מהו אם על הכותל אמר למה ליה למימר ויצתה והזיקה ואם על הנזק אמר אינו כן אלא אם כן הכישוה והדריכוה לנזק. **הש"ת הראש"ד**

ו. מהי הקושיה של הראב"ד על הרמב"ם?

2.

א. איזה נזק תובעים מפורץ הגדר לפי הרמב"ם?

ב. מה ראיתו של הרמב"ם מבחינה לשונית שעל נזק זה דנה הגמ'?

ג. מהי ראיית הרמב"ם מהקשר הסוגיא?

ד. מהי ראיית הרמב"ם מסברא?

ה. כיצד דוחה הרמב"ם את האפשרות להסביר שכתל רעוע מצוה לסותרו?

ו. מה הדין בפורץ כתל בריא, האם חייב בנזקים שיצאה והזיקה? מדוע שונה ב'פרצוה ליסטים'?

ז. על מה פורץ כתל רעוע חייב בדיני שמיים?

ח. מדוע הפורץ כתל רעוע חייב בדיני שמיים על נזק שגרמה?

תשובת הרמב"ם לחכמי לונל - על הנזק אמרתי ולא על הכותל וכך על הנזק אמרו חכמים ולא על הכותל ²שאלו היו דברי רבי יהושע בן לוי על הכותל כמו שעלה על לב כל מי שראיתי פירושו לא היה אומר 'הפורץ גדר לפני בהמת חברו' אלא 'הפורץ גדר חברו' מה ענין בהמה הכא? 'ועוד שהביא התלמוד דברים אלו על משנה דהכונס צאן לדיר 'ועוד זה שהעמיד התלמוד דברי רבי יהושע שאמר הפורץ גדר לפני בהמת חברו פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים בכותל רעוע אם על הכותל אמר וכי פורץ גדר רעוע למה פטור בדיני אדם וכי יעלה על לב אדם בעולם שהשובר כלי שלם חייב והשובר כלי רעוע פטור אלא כך הדין השובר כלי שלם וחזק משלם דמי כלי שלם והשובר כלי רעוע אינו משלם [אלא] כלי רעוע. כך הסותר כותל חברו אם אכותל בעלמא קאי משלם דמי הכותל שהפסיד בין שלם בין רעוע חייב בדיני אדם. 'ואיית כותל זה הרעוע עומד לסתירה הוא ומצוה קא עביד אמאי חייב בדיני שמים? אלא ודאי כל המפרש כך נשתבש ואין הדברים אמורים אלא לענין הבהמה שיצאה מפרצה והזיקה 'אם היה הגדר חזק ובריא הפורץ חייב בנזיקה בדיני אדם 'ואם היה הכותל רעוע שאינה משתמרת הפורץ פטור מדיני אדם על זה הנזק שהזיקה הבהמה

נתנאל בן אבי אמי"ת מודיעין תש"פ
כשם שאי אפשר לבר בלי תבן כך לדפוס בלא שגיאות, על כל טעות אשמח לקבל הערות,
banetanel@gmail.com

וחייב בדיני שמים שהרי גרם לבעלים לשלם הואיל והכותל רעוע כמו שביארנו שאפילו חתרוה או פרצוה לסטים בעל הצאן חייב ואם לא פרץ אפשר היה שלא תצא ולא תזיק ומפני זה חייב בדיני שמים. וזה שהקשיתם על דבר זה מן הליסטים שפרצו מחיצת הדיר בבריאה שאין חייבין בנזקיה עד שיוציאוה אבל אם יצתה מעצמה פטורין ודאי קושיא היא זאת ושמא זאת הקושיא שבשה המפרש עד שהעמיד דבר זה בכותל עצמו. וזהו פירוקה הפרש גדול יש בין ליסטים שפירצו הדיר ובין חבירו שפרץ לפני בהמתו שהליסטים כוונתם לגנוב הבהמה לפיכך כל זמן שלא הוציאוה מרשות בעלים לא נתחייבו ולא נעשית ברשותם ובעת שיוציאוה נעשית ברשותם ונתחייב בנזקיה אבל אם הניחוה שם הרי לא עשו הנזק שנתכוונו לו שהוא הגניבה ולפיכך פטורין אבל הפורץ גדר לפני בהמת חבירו אין כוונתו לגנוב ולא נתכוון אלא שתצא הבהמה ותזיק ויתחייבו הבעלים בנזקיה ולפיכך הוא חייב באותו נזק כדין כל מזיק וזהו הפרש בין לסטים ובין פורץ בהמת חברו והרי כל הדברים נכונים ויוצאין על עיקרי הדינין וכלם נתנו מרועה אחד.